

BHS

BHS

BHS

ODLUKA KOMISIJE

O

VIŠEGODIŠNJEM INDIKATIVNOM PLANU (MIPD) 2008-2010 ZA BOSNU I HERCEGOVINU

KOMISIJA EVROPSKIH ZAJEDNICA

Imajući u vidu Ugovor o osnivanju Evropske zajednice,

Imajući u vidu Uredbu Savjeta (EK) br. 1085/2006 od 17. jula 2006. kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA)¹, a posebno njen član 14 (2) (a),

S obzirom na sljedeće:

- (1) Uredbom (EK) br. 1085/2006 stvara koherentan okvir za pomoć Zajednice državama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Članom 6 (1) te Uredbe zahtijeva se da se pomoć pruži po osnovu Višegodišnjih indikativnih planova koje utvrđuju države uz blisku konsultaciju s državnim organima. Komisija je 24. maja 2007. usvojila MIDP 2007-2009 za Bosnu i Hercegovinu².
- (2) Prema članu 6 (3) Uredbe (EK) br. 1085/2006, pomoć za države nabrojane u prilogu II uz tu Uredbu biće utemeljena na Evropskom partnerstvu, a obuhvatiće prioritete i opštu strategiju proisteklu iz redovnih analiza situacije u zemlji čija pripremu za dalju integraciju mora biti u središtu pažnje Evropske unije.
- (3) Bosna i Hercegovina je navedena u Prilogu II uz Uredbu (EK) br. 1085/2006.
- (4) Savjet je usvojio Evropsko partnerstvo s Bosnom i Hercegovinom³ 18. februara 2008. godine.
- (5) Ta Odluka je u skladu s mišljenjem Komiteta za IPA-u, koji je uspostavljen shodno članu 14 Uredbe (EK) br. 1085/2006.

¹ OJ L 210, 31.7.2006, p. 82

² C(2007)2255 of 24 May 2007

³ Odluka Savjeta 2008/211/EC od 18. februara 2008. o principima, prioritetima i uslovima sadržanim u Evropskom partnerstvu s Bosnom i Hercegovinom (OJ L80/18, 19.3.2008)

USVAJA OVU ODLUKU:

Jedini član

Ovim putem se usvaja Višegodišnji indikativni plan (MIPD) za period 2008-2010 za Bosnu i Hercegovinu, koji je dat u prilogu ove Odluke.

U Briselu,

Za Komisiju,

član Komisije

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA)

Bosna i Hercegovina

**Višegodišnji indikativni plan (MIPD)
2008 - 2010**

SADRŽAJ

1. Rezime.....	7
2. Dio 1 – Prikaz protekle i tekuće pomoći	8
2.1. Uvod.....	8
2.2. Pregled protekle i tekuće pomoći (pomoć EU i druga pomoć) uključujući izvučene pouke.....	8
2.2.1. Pregled protekle i tekuće pomoći EU	8
2.2.2. Pregled relevantnih međunarodnih finansijskih institucija (IFI), multilateralne i bilateralne protekle i tekuće pomoći	11
2.2.3. Izvučene pouke.....	12
3. Dio 2 – Strategija za pretpristupnu pomoć za period 2008-2010.....	13
3.1. Uvod.....	13
3.2. Strategijski ciljevi i izbori za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.....	14
3.2.1. Strategijski ciljevi za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.....	14
3.2.2. Strategijski izbor za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.....	15
3.2.2.1. Politički preduslovi	15
3.2.2.2. Ekonomski preduslovi.....	16
3.2.2.3. Evropski standardi.....	16
3.2.2.4. Prekogranična saradnja	16
3.3. Višegodišnje planiranje po komponentama	17
3.3.1. Komponenta I – Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	17
3.3.1.1. Politički kriterijumi	18
3.3.1.2. Ekonomski kriterijumi.....	19
3.3.1.3. Mogućnost preuzimanja obaveza koje proističu iz članstva	21
3.3.1.4. Programi podrške	23
3.3.2. Komponenta II – Prekogranična saradnja	24
3.3.2.1. Tekući programi prema IPA komponenti II za prekograničnu saradnju.....	24
3.3.2.2. Prioriteti.....	25
3.3.2.3. Rezultati	25
4. Prilog 1 – Indikativna raspodjela za glavne oblasti intervencija u periodu 2008-2010	27
5. Prilog 2 – Pregled EU CARD i IPA pomoći.....	28
6. Prilog 3 – Stope ugovaranja i isplaćivanja prema tekućim programima.....	29

1. REZIME

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa BiH parafiran je u decembru 2007. u skladu sa napretkom ostvarenim u četiri ključne oblasti⁴. Nakon usvajanja dva zakona⁵ o policiji u aprilu 2008. godine, SSP je potpisan juna 2008. zajedno sa Privremenim sporazumom čije je težište na trgovini i drugim nadležnostima koje se odnose na Zajednicu. Privremeni sporazum stupio je na snagu 1. jula 2008. godine.

Međutim, od pripreme prethodnog strateškog akta (MIPD 2007-2009), Bosna i Hercegovina je ostvarila samo ograničen napredak u realizaciji preostalih reformi neophodnih za proces stabilizacije i pridruživanja (PSP). Ispunjavanje političkih uslova PSP-a putem jačanja efikasnosti izvršnih i zakonodavnih organa, poboljšavana koordinacije između države i entiteta i dogovora o reformi policijske strukture predstavlja kontinuiran i krupan izazov za Bosnu i Hercegovinu. IPA može pomoći u jačanju administrativnog kapaciteta, može pružiti podršku domaćim nastojanjima da se provede ustavna reforma i može pomoći u reformi policije i pravosudnog sistema. Za ove ključne oblasti reforme vezuje se veliki politički rizik, te stoga otpor glavnih političkih aktera može stvoriti prepreku uspjehu ovih reformi. Prilikom programiranja svoje pomoći, Komisija će razmotriti ove rizike.

Da bi se postigla potpuna podrška ispunjenju političkih zahtjeva, MIPD stavlja naglasak na dijalog u civilnom društvu, kao i razvoj nezavisnih i profesionalnih medija. Pomaže u borbi protiv korupcije i podržava Bosnu i Hercegovinu u ispunjavanju obaveza prema povratnicima, manjinskim i osjetljivim grupama.

Nekoliko ekonomskih pokazatelja izaziva zabrinutost, među njima visoka stopa nezaposlenosti i vanjski disbalans. Pritom, odstupanja u javnoj potrošnji stvaraju prepreke društvenom i privrednom oporavku. Kao pomoć državi u ispunjavanju ekonomskih uslova PSP-s, IPA može pružiti podršku putem stabilizacije makroekonomskog okruženja, te smanjenjem javne potrošnje i poboljšanjem njenog kvaliteta da bi se stvorila povoljna poslovna klima. Reforma obrazovnog sistema i tržišta rada imaće pozitivan uticaj na zapošljavanje. Ostali sektori koji dobijaju podršku po osnovu ekonomskih uslova su trgovina, zdravstvo, mala i srednja preduzeća i regionalni razvoj.

Bosna i Hercegovina je do sada ostvarila samo ograničen napredak u približavanju zakona i politika pravnim tekovinama Evropske unije. Kao vid pomoći državi da ispoštuje uslove iz PSP-a, koji se odnose na tekovine Evropske unije, IPA može podržati razvoj i realizaciju strategija i politika za približavanje tekovinama Evropske unije u oblastima unutrašnjeg tržišta, sektorskih politika i pravde, slobode i bezbjednosti. Težište pomoći stavlja se na poljoprivredu i ruralni razvoj, saobraćaj i energiju. Još neki sektori koji se podržavaju su životna sredina, kvalitetna infrastruktura, carina i oporezivanje.

Pomoć u komponenti prekogranične saradnje skoncentrisana je na podršku saradnji Bosne i Hercegovine sa susjednim državama: Hrvatskom, Crnom Gorom i Srbijom, i njenom učešću u

⁴ 1) provođenje policijske reforme u skladu sa sporazumu o promjeni strukture policije iz oktobra 2005; 2) potpuna saradnja sa MKSJ; 3) usvajanje i provođenje svih potrebnih zakona o javnoj radiodifuziji; i 4) izrada zakonodavnog okvira i administrativnog kapaciteta za omogućavanje propisnog provođenja SSP-a.

⁵ Zakon o nezavisnim i nadzornim organima policijskih struktura BiH i Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH

Jadranskom prekograničnom programu s državama članicama EU u okviru IPA-e, te u međudržavnim programima ERDF-a za Jugoistočnu Evropu i Mediteran.

Kao potencijalna država kandidat, Bosna i Hercegovina ima korist od prve dvije komponente IPA-e: komponente I za pomoć u tranziciji i jačanje institucija, te komponentu II za prekograničnu saradnju. Indikativna raspodjela za Bosnu i Hercegovinu prema Višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru (MIFF) za 2008-2010. godinu iznosi 269.9 miliona evra. Iz tog iznosa, 30 – 40% indikativno se raspodjeljuje za pomoć državi da ispoštuje političke zahtjeve iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), 25 – 30% za ekonomske zahtjeve, 35 – 45% za zahtjeve povezane sa pravnim tekovinama Evropske unije, a 6% za prekograničnu saradnju. Strategija pretpristupne pomoći slijedi preporuke Izvještaja o strategiji proširenja i o napretku, prioritete Evropskog partnerstva, a uzeće u obzir zahtjeve PSP-a.

2. DIO 1 – PRIKAZ PROTEKLE I TEKUĆE POMOĆI

2.1. Uvod

Pomoć iz IPA-e u periodu 2008 – 2010 nastaviće se na pomoć programiranu prema IPA u 2007., CARDS programu (2001 – 2006), PHARE i OBNOVA programima (1995 – 2000), kao i poukama izvučenim iz MIPD 2007 – 2009., čim budu na raspolaganju. IPA će posebno koristiti institucije, strategije i postojeće projektne kanale koji su stvoreni i podržani u prethodnim projektima.

Komisija realizuje IPA-u u Bosni i Hercegovini preko svoje Delegacije, kao centralno upravljani program. Vlada je odredila državnog koordinatora za IPA-u, koji djeluje kao zastupnik Bosne i Hercegovine pred Komisijom. Podržava ga Direkcija za evropske integracije (DEI). Evropska komisija i Bosna i Hercegovina uspostavila je Odbor za upravljanje programiranjem i Odbor za upravljanje projektima, koje čine predstavnici DEI i Delegacije, u cilju adekvatne koordinacije programiranjem pomoći Zajednice.

Revidirani MIPD uzima u obzir preporuke izvještaja o ostvarenom napretku iz 2007. godine, a usklađen je sa Evropskim partnerstvom i Strategijom proširenja 2008.

2.2. Pregled protekle i tekuće pomoći (pomoć EU i druga pomoć) uključujući izvučene pouke

2.2.1. Pregled protekle i tekuće pomoći EU

Od kraja rata 1995. godine, pomoć Zajednice Bosni i Hercegovini dosegla je gotovo 2.5 milijarde evra. Između 1995. i 2001, Zajednica je obezbijedila više od 540 miliona evra za humanitarnu pomoć. PHARE, OBNOVA i CARDS programima obezbijedeno je više od 1 milijarde evra za Bosnu i Hercegovinu, od čega je 503 miliona obezbijedeno u CARDS programu u od 2001. do 2006. Kroz IPA-u je obezbijedeno 62 miliona evra u 2007. godini.

Dok su prvih godina OBNOVA i CARDS stavljali akcenat na obnavljanje infrastrukture i povratak izbjeglica i interno raseljenih lica, od 2003. težište je preneseno na jačanje institucija i pomoć Bosni i Hercegovini u ispunjavanju prioriteta iz Evropskog partnerstva. Prioriteti CARDS-a tokom 2005. i 2006. bili su demokratska stabilizacija, dobro upravljanje i jačanje institucija, uključujući administrativne kapacitete, pravosuđe i unutrašnje poslove, te ekonomski i socijalni razvoj, uključujući životu sredinu i učešće Bosni i Hercegovine u

programima Zajednice. U 2007. IPA je u državnom programu i višekorisničkom programu okrenuta političkim i privrednim uslovima u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja, približavanjem evropskim standardima, uglavnom podršci Bosni i Hercegovini pri uspostavljanju regulatornih sistema i pripremi za predstrukturalne fondove IPA-e, a podržava se i učešće u programima prekogranične saradnje sa susjednim državama i državama članicama EU.

Tempus program je pružio značajnu podršku modernizaciji i reformi sistema višeg obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Od 1997. godine, iz Tempusa je finansirano gotovo 90 projekata saradnje sa institucijama za visokoškolsko obrazovanje EU u oblastima izrade nastavnog plana, rukovođenja univerzitetom i strukturalne reforme. Ovaj program se pokazao izuzetno efikasnim za razvoj ljudskih resursa i jačanje kapaciteta u organima javne uprave, civilnog društva i privrede; takođe je generalno doveo do veće saradnje, ne samo preko Tempusa već, što je još važnije, i na državnom nivou.

Bosna i Hercegovina dobija sredstva iz regionalnog CARDS programa (sada je to IPA višekorisnički program), kojim se podržavaju mjere od zajedničkog interesa u zemljama Zapadnog Balkana, kao što je razvoj infrastrukture, jačanje institucija i prekogranična saradnje. Budžet za regionalni CARDS program za period 2002-2006. godine iznosi 280 miliona evra, a u 2007. za IPA-u 100.7 miliona evra. Pored toga, ovaj regionalni program je podržao oblasti od ključnog značaja za evropske integracije, kao što su porezi i carina, statistika, javna uprava (SIGMA), a data je i horizontalna podrška preko TAIEX-a. Između ostalog, značajna ostvarenja regionalnog programa su: regionalna saradnja tužilaca i uzajamna pravna pomoć sudova, bolja policijska saradnja, integrisano upravljanje granicama i saradnja po pitanju migracija.

Fondovi Zajednice su obezbijedeni kao podrška Policijskoj misiji EU (EUPM) sa 110 miliona evra, i Kancelariji visokog predstavnika (OHR), te Specijalnom predstavniku EU (EUSR) sa 127 miliona evra. Bosna i Hercegovina ostaje država koja je u središtu pažnje Evropskog instrumenta za demokratiju i ljudska prava. Podrška deminiranju je obezbijedena prema Programu za borbu protiv mina.

Bosna i Hercegovina je koristila podršku LIFE programa za zaštitu životne sredine za treće zemlje, s težištem na integrisanju aktivnosti na zaštiti životne sredine. LIFE projekti su uspješno promovisali jačanje kapaciteta institucija za zaštitu životne sredine, kao što su vodovodna udruženja, kao i izradu instrumenata i tehnologija za zaštitu životne sredine, uključujući čistije tehnike proizvodnje, kontrolu difuznih izvora zagađenja i akcione planove za močvarno tlo.

Od 2002. do 2006. godine, Bosna i Hercegovina je dobila 60 miliona evra iz makrofinansijske pomoći EU (MFA), koja se sastoji od 20 miliona evra kreditne komponente i 40 miliona evra bespovratne pomoći. MFA je uspješno doprinijela makroekonomskoj stabilnosti, olakšavajući vanjska finansijska ograničenja države i poboljšavajući poziciju ino-rezervi. Uslovljavanje MFA, koje je pokriva oblasti kao što su javne finansije i reforme uprave, reforma finansijskog sektora, razvoj privatnog sektora i poslovnog okruženja, imalo je pozitivan uticaj na potencijal rasta privrede.

Pomoć EK bila je izuzetno uspješna u obnovi infrastrukture u poslijeratnom periodu i kao podrška povratku izbjeglica i raseljenih lica. Bosna i Hercegovina je koristila program integrisane obnove, koji uključuje zgrade, kuće, vodu i energiju i ssaobraćajne mreže. Za povratnike je izgrađeno više od 40.000 kuća, uporedo sa obnovom domova zdravlja, škola i

oživljavanje malih preduzeća. Socijalna i privredna reintegracija povratnika zajtijeve dalju podršku.

Nastavak uspjeha CARDS-a čini uspostava Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i uvođenje indirektnog oporezivanja. Evropska komisija je uložila znatna sredstva u proces reforme pravosuđa. Izuzetan rezultat ovog rada je Visoko sudsko i tužilačko vijeće, koje je počelo sa radom 2004. Uprkos političkom zastoju u strukturalnoj reformi policijskih snaga, Komisija je uspješno podržavala stručnu obuku policijskih snaga i ulagala u unapređenje tehničkih standarda.

I pored nastojanja pomoći EK da pruži podršku ključnim prioritetima reforme, napredak je ipak ograničen u smislu jačanja države, realizacije upravljanja i vladavine prava, kao i približavanja evropskim standardima. Složen ustavni poredak, nedovoljna politička podrška i generalno slab administrativni kapacitet nisu pomogli provođenju reforme.

Pregled protekle i tekuće pomoći EU

Phare/Obnova	778 M€
Humanitarna pomoć	540 M€
CARDS	503 M€
Regionalni CARDS	280 M€
EUPM	110 M€
OHR/EUSR	127 M€
Makrofinansijska pomoć	60 M€
IPA 2007	62 M€
Ukupno	2460 M€

2.2.2. Pregled relevantnih međunarodnih finansijskih institucija (IFI), multilateralne i bilateralne protekle i tekuće pomoći

Radi povećanja uspješnosti i efikasnosti u pružanju pomoći putem koordinacije donatora, Komisija i države članice koordinisaće svoje programe pomoći. Ova koordinacija se proširuje i na međunarodne finansijske institucije i druge donatore izvan EU.

Koordinacija donatora u Bosni i Hercegovini znatno se učvrstila uspostavljanjem Foruma koordinacije donatora (sa rotirajućim predsjedavanjem), koji čini Delegacija EK, EBRD, MMF, UNDP/UNRC i Svjetska banka, kao i krupni bilateralni donatori. Za forum i države članice EU, Delegacija EK obezbjeđuje redovno obavještanje o procesu programiranja IPA-e. Svi učesnici su dali doprinos pregledu aktivnosti donatora kojim se jača koordinacija finansijske podrške. Delegacija EK, uz podršku DFID-a i holandske ambasade, saraduje sa Direkcijom za Evropske integracije, Direkcijom za ekonomsku politiku i Ministarstvom finansija i trezora u procesu uspostavljanja Odbora za koordinaciju pomoći.

Na centralnom nivou, koordinacijski sastanci sa međunarodnim finansijskim institucijama, kao i sa donatorima u i van EU, organizuju se redovno. Prvenstveno se bave strategijskom orijentacijom i regionalnom dimenzijom planiranja i programiranja IPA-e. Pritom, koordinacija između Komisije i država članica održava se redovno u kontekstu Odbora IPA.

Dok je Svjetska banka okrenuta strukturnim reformama, EK je glavni akter u jačanju institucija na državnom nivou. Bilateralna pomoć je prvenstveno usmjerena na podršku sektorskim politikama na lokalnom i opštinskom nivou. Održava se bliska koordinacija i sa Svjetskom bankom, EBRD, EIB i KfW u polju saobraćaja i infrastrukture za zaštitu životne sredine, u kojoj EK finansira izradu, studije, radove i tehničku pomoć da bi se ispunili uslovi za ulaganja međunarodnih finansijskih institucija. EK i međunarodne finansijske institucije saraduju i na novom instrumentu za projektne investicije.

Osim EK, i drugi brojni donatori pomažu Bosnu i Hercegovinu. Podršku reformi javne uprave uglavnom pružaju Švedska, Holandija, Velika Britanija, OSCE, UNDP, Svjetska banka i SAD. Specijalni vid saradnje predstavlja Fond za reformu javne uprave (PAR) u kojem

učestvuju Velika Britanija, Švedska i Holandija. Doprinos EK ogleda se u pružanju krovne pomoći za Kancelariju koordinatora za reformu javne uprave.

U sektoru policije i bezbjednosti, pomoć pružaju Francuska, Njemačka, Velika Britanija, Španija, EUPM, OSCE i SAD. Pravosudni sektor podržavaju SAD, Kanada, Njemačka, Velika Britanija, Švedska, Norveška, Španija, Holandija, Francuska i Austrija.

Civilno društvo i medije podržavaju Švedska, Velika Britanija i SAD. Austrija, Njemačka, Irska, Slovenija, Španija, Švedska, Holandija, Velika Britanija, UNDP, UNHCR, Svjetska banka, Kanada, Japan, Norveška, Švajcarska i SAD daju doprinos zaštiti ljudskih prava i manjina.

Ekonomski razvoj podržavaju Austrija, Francuska, Njemačka, Italija, Švedska, Holandija, Velika Britanija, EBRD, EIB, Svjetska banka, Švajcarska i USAID. U pogledu obrazovanja, zapošljavanja i zdravstva, najveći doprinos daju Austrija, Danska, Finska, Francuska, Velika Britanija, Savjet Evrope, SZO, Svjetska banka, Kanada, Švajcarska i USAID.

Njemačka, Italija, Španija, Švedska, Velika Britanija, EBRD, EIB, Svjetska banka, Kanada, Japan, Norveška, Švajcarska i USAID podržavaju približavanje evropskim standardima (uključujući oblasti ispravnosti hrane, energije, poljoprivrede i zaštite životne sredine).

Gore pomenuti mehanizmi koordinacije osiguravaju da pomoć EU i drugih donatora budu u sinergiji i komplementarne u najvećoj mogućoj mjeri. Međutim, i pored bliske koordinacije aktivnosti sa drugim donatorima, Komisija do sada nije dobila povratne informacije o njihovim ostvarenjima i iskustvima stečenim u realizaciji pomoći.

2.2.3. *Izvučene pouke*

Pouke iz prethodne CARDS pomoći, kao i preporuke Evaluacije CARDS pomoći državama Zapadnog Balkana 2004. navode na sljedeća razmišljanja:

Jačanje lokalne odgovornosti i postepena decentralizacija pomoći EK Bosni i Hercegovini imaju ključnu ulogu u uspješnom usmjeravanju podrške i postizanju dogovorenih rezultata. Značajni naponi su preduzeti da bi se institucije Bosne i Hercegovine uključile u planiranje i programiranje pomoći EK. DEI ima korist iz značajne podrške jačanju institucija i kapaciteta. Uvođenje funkcije viših programskih službenika u ministarstvima i agencijama, te istaknuta uloga DEI u procesu programiranja CARDS 2006. i IPA 2007., čine prve korake u prenošenju odgovornosti na Vladu Bosne i Hercegovine.

Veliki broj projekata pomoći u Bosni i Hercegovini nije ostvario očekivani rezultat zbog nedostatka osjećaja da projekat pripada korisnicima. Stečene pouke su da u pomoći EK ne samo da se moraju oslikavati prioriteti Evropskog partnerstva već, u širem smislu Pariske deklaracije, ona mora biti tijesno povezana s razvojnim i akcionim planovima Bosne i Hercegovine, npr. Akcionim planom za reformu javnog sektora Bosne i Hercegovine, Srednjoročnom razvojnom strategijom (MTDS) i Strategijom integrisanja u EU. Stoga, budućom pomoći EK stimulisaće se osjećaj pripadnosti tako što će projekti biti usklađeni sa strategijama reforme Bosne i Hercegovine, a povećaće se i učešće budućih korisnika u postupku programiranja. Ovo će biti praćeno zahtjevom da se postepeno povećava sufinansiranje pomoći EK.

Privremena ocjena (Phare 1999 – 2002) i *ex-post* ocjena (Phare 1999 – 2001) pretpriisupne pomoći EU naglasile su veliki broj pouka koje se mogu izvući za buduću pomoć. Naročito je

preporuka posljednje navedene evaluacije za bolje balansiranje tri kopenhagenska kriterijuma i podršku širem, višestranom pristupu za tretiranje političkih kriterija, a posebno reforme javne uprave, dovela do snažnijeg naglaska MIPD-a na političke kriterijume.

Nedavnom revizijom, koju je Revizorski sud Evropske zajednice izvršio u dijelu EK za podršku pravosudnom sektoru, uočeni su nedostaci kod korisnika u smislu održavanja zgrada, infrastrukture i opreme koju je finansirala EK. Buduća ulaganja od strane EK biće uslovljena pojačanim naporima Bosne i Hercegovine na održavanju nakon realizacije.

U toku programiranja državnog programa IPA-e 2007, Komisija i korisnici su identifikovali veliki broj predloženih projekata koji nose politički rizik raznog intenziteta, tj. većina projekata koju provodi Evropsko partnerstvo zahtijeva reforme koje nemaju obavezno podršku svih nadležnih organa u Bosni i Hercegovini. U toku programiranja, Komisija i korisnici su smanjili rizike na minimum putem preliminarne selekcije projekata gdje su ispunjeni sljedeći uslovi do stepena potrebnog za realizaciju projekta:

- postojanje političkog dogovora
- na snazi je adekvatan zakonski/regulatorni okvir
- postojanje dovoljno opremljenih institucija

Komisija će dalje razvijati metodologiju za utvrđivanje rizika za programiranje budućih godišnjih državnih programa.

3. DIO 2 – STRATEGIJA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ ZA PERIOD 2008-2010

3.1. Uvod

Vlasti Bosne i Hercegovine su zvanično konsultovane preko Direkcije za evropske integracije, a dostavile su svoje komentare MIPD-u.

Stavovi aktera iz civilnog društva Bosne i Hercegovine uzeti su u obzir putem konsultacija o prioritetima i obimu sadašnjeg MIPD-a. Komisija se sastala s predstavnicima raznih mreža civilnog društva i dobila pozitivne povratne informacije o nacrtu plana.

Komisija se u Sarajevu sastala s predstavnicima evropskih država članica, Uredom visokog predstavnika/specijalnog predstavnika Evropske Unije (OHR/EUSR), Razvojnog programa ujedinjenih nacija (UNDP), Svjetske banke (WB), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i bilateralnih donatora da bi razmotrili strategijsku orijentaciju plana i da bi dobila povratne informacije o njihovih programima pomoći u Bosni i Hercegovini. Njihovim sugestijama i prijedlozima poklonjena je dužna pažnja. Koordinacija pomoći Bosni i Hercegovini nastavlja se između Evropske komisije i Svjetske banke preko zajedničke kancelarije EK/SB u Briselu.

Pritom, Komisija je u decembru 2007. u Briselu organizovala donatorsku konferenciju s međunarodnim finansijskim institucijama, državama članicama i drugim bilateralnim donatorima da bi obezbjedila snažniju saradnju i koordinaciju pomoći državama Zapadnog Balkana.

Savjet ministara Bosne i Hercegovine razmatra revidiranu Strategiju za realizaciju sistema decentralizovane realizacije projekata (DIS). Radna grupa za DIS se sastaje redovno i pregleda planove edukacije za Državni fond i Centralnu jedinicu za finansiranje i ugovaranje (CFCU). Prva runda zapošljavanja za Državni fond i CFCU je završena i obuka je u toku. Oglasi su objavljeni za preostala radna mjesta. Imenovan je državni službenik za ovjeravanje (NAO) i šef Državnog fonda. DEI teži akreditaciji ovih struktura do februara 2009. godine.

3.2. Strategijski ciljevi i izbori za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.

3.2.1. Strategijski ciljevi za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.

Ciljevi pomoći EU Bosni i Hercegovini proističu iz procjene potreba generalno opisane u ovom dijelu. Usklađeni su sa strategijom za proširenje Evropske unije, zaključcima iz Izvještaja o ostvarenom napretku 2007. godine i preporukama Evropskog partnerstva. Uzimaju u obzir sektorsku reformu i razvojne strategije Bosne i Hercegovine, kao i Srednjoročnu razvojnu strategiju (MTDS), te Strategiju integrisanja u EU. Glavni strateški cilj pretpristupne pomoći za Bosnu i Hercegovinu je da se podrži država u prelazu iz potencijalnog kandidata u kandidata, sve do članstva u Evropskoj uniji. IPA će Bosni i Hercegovini pružiti podršku u ispunjavanju kriterijuma za pripremu za članstvo.

IPA će nastaviti da podržava rad Bosne i Hercegovine na planiranju i provođenju ukupne reforme i razvojnih strategija sve do stepena u kojem ove strategije pomažu ispunjavanje uslova za integraciju u EU.

Od pripreme prethodnog strateškog akta (MIPD 2007-2009), Bosna i Hercegovina je postigla samo ograničen napredak u realizaciji preostalih reformi zahtijevanih Procesom stabilizacije i pridruživanja (PSP). U decembru 2007. godine, Evropska komisija je usvojila Godišnji državni program IPA 2007, a početak realizacije državnog programa 2007. se očekuje sredinom 2008. godine. U odsustvu stvarnog napretka u programu reformi, povratnih informacija i pouka proisteklih iz strateškog akta 2007-2009, utvrđivanje potreba (koje je zasnovano na poređenju stvarnog napretka u oblastima reformi u izvještaju o ostvarenom napretku 2007. i napretka očekivanog u okvirima PSP-a) nije dovelo do promjene prioriteta identifikovanih u prethodnom dokumentu.

Shodno novoj strategiji proširenja, udio pomoći za podršku jačanju institucija, boljem upravljanju i civilnom društvu biće povećan. S obzirom da će ukupna finansijska konstrukcija biti šira, tako će se i raspodjele povećati u apsolutnom smislu.

Sljedeće ključne oblasti reforme odabrane su na osnovu njihovog relativnog značaja za Bosnu i Hercegovinu u ispunjavanju zahtjeva PSP-a i s obzirom na komparativnu prednost EK u određenim oblastima, tj. u pitanjima koja se odnose na pravne tekovine EU.

Ovi prioriteti su istaknuti u tri ključne oblasti: politički uslovi, ekonomski uslovi i evropski standardi, kao i u uslovu da Bosna i Hercegovina učestvuje u prekograničnoj saradnji.

Neprestani izazov za Bosnu i Hercegovinu leži u povećanju efikasnosti izvršnih i zakonodavnih vlasti, te jačanju institucija i koordinacije između države i entiteta.

Nekoliko ekonomskih pokazatelja izaziva zabrinutost, a među njima se ističe visoka stopa nezaposlenosti i vanjski disbalans. Pritom, odstupanja u javnoj potrošnji stvaraju prepreke društvenom i privrednom oporavku. Javne finansije su preopterećene. Izazov za Bosnu i Hercegovinu se nalazi u stabilizaciji makroekonomskog okruženja, smanjenju javne potrošnje

i poboljšanju kvaliteta (tj. da obezbjedi da se prednost daje javnoj potrošnji koja podstiče ekonomski rast), stvaranju povoljne poslovne klime, reformi obrazovnog sistema, usvajanju aktivnih mjera za tržište rada i smanjenju strukturalnih kočnica koje narušavaju funkciju tržišta rada da se bori protiv nezaposlenosti. Unutar Bosne i Hercegovine, prepreke i dalje otežavaju preduzećima i radnicima da se kreću iz jednog entiteta u drugi. Različite regulatorne i administrativne odredbe, uključujući postojeće penziona i zdravstvene sisteme, ne predviđaju prenosivost prava, a u nekim situacijama predstavljaju čak i prepreku mobilnosti rada i roba/usluga.

Kao potencijalni kandidat, Bosna i Hercegovina mora postepeno približiti svoje zakonodavstvo i politike pravnim tekovinama Evropske unije i razviti mjerodavan administrativni kapacitet. Napredak je do sada ograničen.

Na osnovu gore pomenutog utvrđivanja potreba, doneseni su sljedeći zaključci:

Pomoć Zajednice će podržati Bosnu i Hercegovinu u ispunjavanju *političkih uslova* EP. Prioritet će dobiti pomoć koja je usmjerena ka jačanju administrativnog kapaciteta i podršci domaćim naporima na ustavnoj reformi, čime se osigurava da Bosna i Hercegovina postane u većoj mjeri demokratska, samoodrživa i funkcionalna država. Drugi prioritet biće podrška civilnom društvu i dijalogu civilnog društva u Bosni i Hercegovini.

Pomoć Zajednice će podržati Bosnu i Hercegovinu u ispunjavanju ekonomskih zahtjeva EP. Prioritet će se dati pomoći za otvaranje novih radnih mjesta.

Zajednica će pomoći Bosni i Hercegovini da ispuni uslov da se *približi pravnim tekovinama Evropske unije* u oblastima unutrašnjeg tržišta, sektorskih politika, pravde, slobode i bezbjednosti. S obzirom na potencijal poljoprivrednog sektora da doprinese ukupnom ekonomskom rastu i razvoju i na činjenicu da više od 50 % stanovništva živi u ruralnim oblastima i zavisi od poljoprivrednog sektora u izdržavanju, prioritet će se dati pomoći koja je usmjerena ka reformi sektora poljoprivrede i pomoći ruralnom razvoju. Takođe, uzimajući u obzir značaj saobraćaja i energije za industrijski razvoj i ukupan privredni razvoj, pomoć za podršku sektorima saobraćaja i energije biće još jedan prioritet. Prednost će dobiti podrška koja se odnosi na pravne tekovine Evropske unije kojom se doprinosi jačanju institucija i države.

3.2.2. *Strategijski izbor za pomoć iz IPA-e u periodu 2008-2010.*

Na osnovu operativne procjene potreba i prioriteta u članu 2.2.1, iz pouka izvučenih iz realizacije prethodne pomoći i iz povratnih informacija dobijenih u konsultacijama sa državnim vlastima, državama članicama, međunarodnim organizacijama i predstavnicima civilnog društva, izvršen je sljedeći strategijski izbor:

Prema komponenti 1 – Pomoć u tranziciji i jačanje institucija, IPA će podržati Bosnu i Hercegovinu u ispunjavanju političkih i ekonomskih uslova iz PSP-a, te uslova koji se odnose na pravne tekovine Evropske unije.

3.2.2.1. Politički preduslovi

IPA će podržati reformu javne uprave, što podrazumijeva podršku carinskoj upravi i upravi za oporezivanje, reformi pravosuđa i policije. Težište će biti na jačanju institucija. Takođe će doprinijeti procesu ustavne reforme. Bosna i Hercegovina će dobiti podršku za provođenje

ovih reformi na fiskalno odgovoran način, tj. preko pomoći za identifikovanje i realizaciju ušteda na svim nivoima vlasti.

Jedna od pouka iz realizacije CARDS programa u Bosni i Hercegovini je da je politička saglasnost preduslov za uspostavljanje ili reformu institucija ili rebalansiranje državnih i entitetskih odgovornosti. Podrška će biti uslovljena pouzdanom saglasnošću relevantnih političkih aktera.

Obezbijediće se nastavak podrške za razvoj medija i civilnog društva, kao doprinos demokratskoj stabilizaciji i društveno-ekonomskom razvoju zemlje.

Doprinos pomoći biće u prevazilaženju ratnog naslijeđa preko pomoći u procesu povratka, naročito u društveno-ekonomskoj integraciji povratnika i podršci deminiranju, te pomoći žrtvama mina; takođe će se podržati društveno-ekonomsko uključenje manjina i osjetljivih grupa.

3.2.2.2. Ekonomski preduslovi

IPA će pomagati ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine preko podrške uspostavljanju regulatornog kapaciteta i jačanja vještina preduzetništva. Dodatna pomoć biće usmjerena na razvoj sektora MSP, privredni razvoj regiona, a unaprijediće se i trgovinske politike. Reforma obrazovanja napredovaće do promovisanja razvoja privrede i društva, a mjere aktivnog tržišta rada će pomoći u borbi protiv nezaposlenosti. Zdravstveni sektor biće reformisan kako bi se olakšao teret javnih finansija, a građanima pružila odgovarajuća zdravstvena zaštita.

3.2.2.3. Evropski standardi

IPA će pomoći Bosni i Hercegovini da ispuni uslov u pogledu približavanja pravnim tekovinama Evropske unije u oblastima unutrašnjeg tržišta, sektorskih politika, pravde, slobode i bezbjednosti. Težište podrške biće na razvoju strategija i politika za uspostavljanje sektorskih politika i regulatornog okvira koji ispunjava evropske standarde. Isto tako, obezbijediće se podrška uspostavljanju i jačanju kapaciteta agencija i institucija potrebnih za realizaciju i provođenje sektorskih politika.

3.2.2.4. Prekogranična saradnja

Preko komponente II, IPA će podržati prekograničnu saradnju tako što će predložiti zajedničke projekte na granicama sa Hrvatskom, Crnom Gorom i Srbijom, državama članicama EU preko IPA CBC jadranskog programa, te kroz podršku učešća Bosne i Hercegovine u zajedničkim projektima prema međunarodnim programima za Jugoistočnu Evropu (SEE) i Mediteran (MED) Evropskog regionalnog razvojnog fonda (ERDF).

IPA se nadovezuje na strategije za sektorske reforme Bosne i Hercegovine i podržaće definisanje i razvoj sektorskih strategija gdje to bude potrebno. Osim ranije pomenute strategije za reformu javne uprave, strategije za realizaciju decentralizovanog sistema realizacije srednjoročne razvojne strategije i strategije za integraciju u EU, Bosna i Hercegovina je usvojila ili je u procesu izrade velikog broja značajnih reformskih strategija. Sljedeća lista po sektorima nije konačna i rezimira najvažnije strategije u identifikovanim prioritetnim sektorima.

Pomoć u ispunjavanju političkih preduslova nadovezivaće se i na reformu pravosuđa, strategiju javnih unutrašnjih finansijskih kontrola, strategiju borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i drugih.

Pomoć u ispunjavanju ekonomskih preduslova nadovezivaće se na strategiju razvoja MSP, planove za pristup i realizaciju WTO i CEFTA, razne strategije reforme obrazovanja (tj. VET strategiju, nacrt strategije za obrazovanje odraslih i nacrt akcionog plana za priznavanje kvalifikacija višeg obrazovanja), državni pregled politika zapošljavanja, nacrt strategijskog plana za reformu zdravstvene zaštite i druge.

Pomoć za približavanje evropskim standardima nadovezivaće se na strategijski plan za usklađivanje poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja, nacrt energetske strategije BiH, nacrt sektorske politike za saobraćaj i njegov akcioni plan, i druge.

Programi odabrani po IPA-i stajaće u koordinaciji sa donatorskom zajednicom u Bosni i Hercegovini kako bi se osigurala jasnoća i komplementarnost. IPA će pomoći Bosni i Hercegovini u uspostavljanju instrumenta za koordinaciju donatora.

Posebna pažnja će se posvetiti spremnosti programa. Pokazatelji spremnosti programa su: politički pristanak relevantnih aktera, postojanje relevantnih sektorskih strategija Bosne i Hercegovine, napor i finansijska sredstva Bosne i Hercegovine uloženi u reformu ovog sektora, postojanje relevantnog zakonodavstva, itd. Analitički i katalitički principi će se primijeniti i pratiti da bi se osiguralo da IPA ne eliminiše druge finansijere, naročito iz privatnog sektora ili iz međunarodnih finansijskih institucija. Planirani projekti pomoći biće podvrgnuti detaljnom mjerenju ekonomičnosti.

Prioriteti se tijesno koordinišu sa drugim aktivnostima saradnje koje sponzoriše EU, te sa IPA višekorisničkim MIPD 2008-2010.

3.3. Višegodišnje planiranje po komponentama

Indikativnom raspodjelom budžeta za period 2008-2010 predviđeno je 254.5. miliona evra za Pomoć u tranziciji i jačanju institucija i 15.3. miliona evra za prekograničnu saradnju. U tabeli je dat prikaz godišnjih raspodjela.

Indikativna finansijska raspodjela po komponentama za period 2008-2010 (u milionima evra)

	2008	2009	2010	Ukupno
Pomoć u tranziciji i jačanje institucija	69.9	83.9	100.7	254,5⁶
Prekogranična saradnja	4.9	5.2	5.3	15,4
Ukupno	74.8	89.1	106.0	269,9

⁶ Ovo obuhvata sredstva za višekorisnički program, kako je opisano u Višekorisničkom MIPD.

3.3.1. Komponenta I – Pomoć u tranziciji i jačanje institucija

Na osnovu utvrđivanja potreba opisanih ranije u ovom dokumentu, u zavisnosti od spremnosti projekta i ishoda tekućih programa, a i s obzirom na upravljački kapacitet Delegacije EK i kapacitet apsorpcije predloženih korisnika, identifikovani su sljedeći ciljevi, izbori i očekivani rezultati. Oni se temelje na razvojnim i akcionim planovima Bosne i Hercegovine, kako je opisano u donjem tekstu. Rezultati i pokazatelji detaljnije će se razmatrati u okvirima godišnjih programa.

3.3.1.1. Politički kriterijumi

Ciljevi i izbori za podršku ispunjavaju političke kriterijume PSP-a i isti su kao i u MIPD 2007-2009.

IPA podržava **reformu javne uprave** i nudi pomoć za reformu **ustava**. U skladu s poukama o potrebi da se poveća lokalni osjećaj odgovornosti za projekat, IPA će podržati strukture za decentralizaciju pomoći. Pomoć se može pružiti za jačanje **vladavine prava** i podršku **socijalnog uključivanja** osjetljivih grupa i **povratnika**. Još neke ciljne grupe podrške IPA su **civilno društvo i mediji**.

Ciljevi i izbori

- *Reforma javne uprave i upravljanja:* Podržati jačanje kapaciteta u **javnoj upravi** i pripremu struktura za decentralizaciju pomoći EU
- Podržati domaće napore na **ustavnoj reformi**.
- *Vladavina zakona:* Podržati **policijsku reformu, reformu pravosudnog sistema** i pomoći provođenje politike **borbe protiv korupcije**.
- *Socijalno uključivanje i povratak:* Podržati **manjine i osjetljive grupe** (posebno Rome, djecu i invalide) i nastaviti sa podrškom **deminiranja** i pomoći žrtvama mina. Podržati završetak **procesa povratka** preko pomoći za ekonomsku i socijalnu reintegraciju povratnika.
- *Civilno društvo i mediji:* Podrška **civilnom društvu i medijima**:

Očekivani rezultati i pokazatelji

- *Reforma javne uprave:* Reforma javne uprave realizuje se prema dogovorenoj Strategiji reforme javne uprave i Akcionom planu. Reforma državne službe se nastavlja, a sve je veći broj državnih službenika koji prolaze stručnu obuku. DIS strategija se provodi uz polazišta nove mape puta za decentralizaciju i prijavu koja je poslana Evropskoj komisiji za akreditaciju. Uspostavljen je Institut za obuku javne uprave. Uspostavljena je strukturisana i institucionalizovana koordinacija na liniji država/entitet sa funkcionalnim mehanizmima za političku, zakonodavnu i tehničku koordinaciju.
- *Ustavna reforma:* Proces ustavne reforme počinje i dovodi do promjena u ustavu koje doprinose funkcionalnijim i održivijim institucionalnim strukturama i dovode do lakšeg postupka donošenja odluka.

- *Reforma policije:* Promjena policijske strukture provodi se u skladu sa postignutim sporazumima. Uspostavljeni su i stavljeni u funkciju državni organi predviđeni propisima o policiji.
- *Reforma pravosuđa:* Pravosudne institucije na svim nivoima institucionalnog sistema Bosne i Hercegovine su efikasne, organizovane i funkcionalne, a saradnja između policije, tužilaštva, sudova i krivičnog sistema je unaprijeđena. Usvojena je i realizovana strategija za razvoj pravosudnog sektora.
- *Antikorupcijska politika:* Antikorupcijska politika se provodi. Izvršava se Preporuka koju je donijela Grupa država protiv korupcije (GRECO) i obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija. Korupcija se strogo krivično goni, a primjenjuje se i zakon o sukobu interesa.
- *Mediji:* Program za promjenu strukture javnog operatera provodi se shodno državnom zakonu o PBS-u, a RAK je i dalje nezavisna, samoodrživa i tehnički efikasnija institucija.
- *Proces povratka:* Usvojene su politike kojima se promoviše socijalno i privredno uključenje povratnika, a vidljiv je i napredak u njihovom provođenju.
- *Manjine i osjetljive grupe:* Usvojene su politike kojima se promoviše socijalno i ekonomsko uključenje manjina i osjetljivih grupa, a vidljiv je i napredak u njihovom provođenju.
- *Deminiranje:* Podrška deminiranju se nastavlja ne samo da bi se na minimum sveo rizik od smrti i povređivanja značajnog dijela stanovništva, već i kao doprinos privrednom i ruralnom razvoju smanjenjem minirane oblasti.
- *Civino društvo:* Uspostavljen je stalni dijalog između vlasti i civilnog društva, a NVO i njihovi koalicioni partner napreduju u unutrašnjoj komunikaciji i postaju bolji „čuvari“ kao i snažniji partneri vlasti. Lokalne vlasti su usvojile transparentne mehanizme za isplatu lokalnih sredstava predviđenih za NVO projekte. Razumijevanje omladinskih pitanja na političkom nivou biće povećano podrškom dijalogu između vlasti i omladinskih organizacija.

3.3.1.2. Ekonomski kriterijumi

Ciljevi i izbori za podršku ispunjavaju ekonomskih kriterijuma PSP-a u ovom MIPD-u poklapaju se sa onima u MIPD-u 2007-2009, s izuzetkom podrške korporativnom upravljanju i socijalnom dijalogu. Ova dva cilja nisu odabrana jer Bosna i Hercegovina nema razvijene ili planirane strategije u ovom sektoru.

IPA podržava **ekonomski razvoj, zapošljavanje i obrazovanje** kao i reformu **socijalne politike**.

Ciljevi i izbori

- *Ekonomski razvoj:* Podržati razvoj poboljšanih i koordinisanih **ekonomskih i fiskalnih i trgovinskih politika**. Podržati MSP i **regionalni razvoj**.

- *Zapošljavanje i obrazovnje:* Podržati reformu sistema **obrazovanja** i aktivne mjere **tržišta rada**. Podržati poboljšanu prenosivost sistema penzionog i socijalnog osiguranja.
- *Socijalna politika:* Podržati reformu javnog **zdravstvenog** sistema.

Očekivani rezultati i pokazatelji

- *Ekonomska i fiskalna politika:* Jačanje kapaciteta Ministarstva finansija, Državnog fiskalnog vijeća, Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i drugih relevantnih organa dovodi do kvalitetnijih i koordinisanih ekonomskih i fiskalnih politika. Upravni odbor ITA-e/Državnog fiskalnog vijeća ima kapacitet da izrađuje redovne izvještaje o konsolidovanim fiskalnim podacima, a on dobija odgovarajuće savjete svojih analitičara/jedinica za savjetovanje o politici. Razvoj i saradnja relevantnih organa i vladinih institucija su prošireni. Upravljanje sistemom razvoja ljudskih resursa (HRD) Bosne i Hercegovine je usavršeno, a HRD strategije su integrisane u ekonomske strategije.
- *Trgovina:* Potrebni institucionalni, stratejski i zakonski okviri za formulisanje trgovinskih politika, regulative i pregovora, pospješivanje izvoza i FDI su na snazi i operativni. Provede se potrebne reforme da bi se ispunila pravila i obaveze SSP, CEFTA i WTO.
- *Obrazovanje:* Usvojeni i primjenjuju se standardi za osnovnog, srednjeg i visokog školstva. Reforma finansiranja osnovnog, srednjeg i višeg obrazovanja je napredovala, a razvijeni su modeli za finansiranje višeg obrazovanja; izvršavaju se uslovi EU za uzajamo priznavanje diploma. Institucionalna postavka univerziteta je ojačana, a razvijena je mreža akademskih informacija i novi modularni nastavni program.
- *Zapošljavanje:* Usvojen je državni akcioni plan za zapošljavanje koji se zasniva na dogovorenoj strategiji zapošljavanja, i počela je i njegova realizacija. Primjenjuju se uslovi EU za slobodno kretanje radne snage i minimum socijalnih standarda. Relevantno jačanje institucija na državnom i entitetskom nivou se nastavlja, a uspostavljeno je i funkcioniše Socijalno i ekonomsko vijeće. Bolja prenosivost prava u sistemima penzionog i socijalnog osiguranja doprinijeće većoj fleksibilnosti tržišta rada.
- *Zdravstvo:* Strategija za reformu zdravstvenog sektora je izrađena, usvojena i u toku je njena primjena. Pojačana je državna pripremljenost za prijetnje javnom zdravlju, kao i sistemi praćenja zdravlja i kontrole bolesti. Primjenjuju se pokazatelji zdravstvene zaštite koji ispunjavaju standarde EUROSTAT-a, a zakonske odredbe su u skladu sa zdravstvenim politikama EU.
- *Razvoj MSP:* Državna strategija za razvoj MSP je usvojena i primijenjena. Značajno su pojačane sposobnosti u Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa (MoFTER) u pogledu MSP, kao i dijalog/konsultacije sa poslovnom zajednicom. Uspostavljeni su odjeljenje za MSP u Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa i državna agencija za MSP. Postignut je značajan stepen primjene Evropske povelje o malim preduzećima, a u potpunosti je usklađen i efikasan sistem

registracije preduzeća. Učešće MSP u privredi se povećava (mjereno povećanim brojem MSP i njihovim učešćem u BNP).

- *Regionalni razvoj:* Usvojena je strategija za regionalni ekonomski razvoj, a centri za regionalni razvoj nastavljaju sa radom.

3.3.1.3. Mogućnost preuzimanja obaveza koje proističu iz članstva

Cilj i izbori za podršku za preuzimanje obaveza članstva u skladu su sa evropskim standardima iz MIPD 2007-2009, s izuzetkom podrške za carine i poreze, koje je ranije podržavao višekorisnički program IPA, a sada će ga podržavati državni program IPA.

IPA podržava razvoj i provođenje strategija i politika za približavanje pravnim tekovinama Evropske unije u oblastima **unutrašnjeg tržišta, sektorskih politika, pravde, slobode i bezbjednosti**. Ovim je obuhvaćeno jačanje kapaciteta agencija i institucija potrebnih za realizaciju i provođenje sektorskih politika, uključujući mehanizme za potvrđivanje kompatibilnosti vladinih politika i nacrtu zakona sa EU.

Ciljevi i izbori

- *Unutrašnje tržište:* Podrška jačanju institucija s **kvalitetnom infrastrukturom**, institucionalne postavke ključnih **tržišnih aktera**, te **carine i oporezivanja**.
- *Sektorske politike:* Podrška za razvoj **jedinstvenog finansijskog tržišta**, usvajanje i primjena sveobuhvatne **poljoprivredne strategije i strategije ruralnog razvoja**. Podrška za usvajanje državne strategije za **zaštitu životne sredine**. Podrška za sektore **energije i saobraćaja, informatičkog društva** i jačanje kapaciteta u **statistici**.
- *Pravda, sloboda i bezbjednost:* Podrška za **integrisano upravljanje granicama (IBM), viznu politiku, politiku azila i migracija**, te borbu protiv **pranja novca, droge, organizovanog kriminala i terorizma**.

Očekivani rezultati i pokazatelji

- *Kvalitetna infrastruktura:* Zakonski okvir za standardizaciju, metodologiju, akreditaciju, izdavanje sertifikata i kontrolu tržišta usklađen je sa standardima i dobrom praksom EU. Usavršeni su institucionalni, tehnički i stručni kapaciteti institucija s kvalitetnom infrastrukturom.
- *Ključni tržišni akteri:* Poboľšan je zakonski okvir za ključne tržišne aktere i njihovu institucionalnu postavku.
- *Carine i oporezivanje:* Napredovalo je približavanje pravnim tekovinama Evropske unije. Povećan je administrativni kapacitet za provođenje propisa i borbu protiv korupcije, prekogranični kriminal i fiskalnu utaju. Veća je transparentnost i razmjena informacija unutar regiona.
- *Jedinstveno finansijsko tržište:* Vlasti odgovorne za finansijski nadzor bankarskog i nebankarskog sektora i koje regulišu tržište kapitala su u funkciji i ispunjavaju međunarodne standarde. Klima za investicije i poslovno okruženje je generalno

poboljšana preko podrške MSP-u i regionalnom ekonomskom razvoju. Usvojena je industrijska i istraživačka/inovatorska politika i njena primjena je u toku.

- *Poljoprivredni i ruralni razvoj:* U cijeloj zemlji je usvojena i primjenjuje se poljoprivredna i ruralna razvojna strategija, a poljoprivredni sektor aktivno doprinosi privrednom rastu. Propisi u oblasti poljoprivrede su još više približeni pravnim tekovinama Evropske unije. Uspostavljene su i funkcionišu administrativne strukture odgovorne za usklađeno provođenje mjera poljoprivredne politike i ruralnog razvoja. Planiraju se strukture, strategije i programi za poljoprivredni i ruralni razvoj u skladu sa uslovima za provođenje pretpristupne pomoći EU. Obezbijedena je podrška za ruralni popis, registar poljoprivrednih gazdinstava, zemljišni katastar, poljoprivrednu statistiku i pristup kreditima za poljoprivrednike. Unaprijeđen je kvalitet i ispravnost domaćih proizvoda. Poljoprivredni informacioni sistemi su usavršeni tako da omogućavaju prikupljanje i obradu poljoprivrednih podataka. Ruralna domaćinstva i zajednice su osnažene i imaju korist od proširenih politika i mjera koje dovode do većeg prosperiteta.
- *Ispravnost hrane, veterinarske i fitosanitarne politike:* Unaprijeđen je kvalitet i ispravnost domaćih proizvoda. U funkciji su specijalizovane agencije, kao što je agencija za ispravnost hrane i fitosanitarne agencije, i one doprinose provođenju propisa iz pravnih tekovina Evropske unije o zdravlju životinja i biljaka i zaštiti potrošača. Veterinarske službe učestvuju u regionalnoj kampanji za iskorjenjivanje bolesti životinja.
- *Zaštita životne sredine:* Usvojena je i provedena državna strategija za zaštitu životne sredine. Uspostavljena je i funkcioniše Agencija za zaštitu životne sredine BiH. Napredovalo je približavanje ovog sektora pravnim tekovinama Evropske unije koje se odnose na zaštitu životne sredine. U funkciji su i instrumenti za određivanje prioriteta kod investicija u infrastrukturu zaštite životne sredine i određivanje mjera za zaštitu životne sredine. Napredovalo je stvaranje mehanizama za sufinansiranje infrastrukture zaštite životne sredine. Investicije u infrastrukturi zaštite životne sredine su proširene.
- *Energija:* Reforma energetskeg sektora se nastavlja, a sveobuhvatna energetska strategija je usvojena i primjenjuje se. Bosna i Hercegovina napreduje prema ispunjavanju obaveza preuzetih u okviru Sporazuma o energetskeg zajednici.
- *Saobraćaj:* Usklađivanje sektora saobraćaja sa pravnim tekovinama Evropske unije je napredovalo, a saobraćajna infrastruktura je poboljšana. Bosna i Hercegovina provodi obaveze preuzete prema Sporazumu o evropskeg zajedničkeg vazduhoplovne oblasti i aktivno učestvuje u radu SEE-FABA (South Eastern Europe Functional Airspace Blocks Approach) inicijativi s ciljem usvajanja i provođenja evropskeg pravnih tekovina za jedinstven vazdušni prostor. Bosna i Hercegovina nastavlja da provodi Memorandum o saglasnosti na osnovne saobraćajne mreže. Vidljiv je napredak u provođenju konkretnih segmenata EU direktiva za sektor saobraćaja.
- *Informatičko društvo:* Strategijski i akcioni plan za razvoj informatičkeg društva biće realizovani, a sektor telekomunikacija liberalizovan. Državni zakoni o elektronskim komunikacijama i uslugama biće usklađeni sa regulatornim okvirom EU.

Telekomunikacijski regulator može obavljati svoj mandat u skladu sa standardima EU.

- *Statistički podaci:* Bosna i Hercegovina razvija kapacitete za prikupljanje i proizvodnju pouzdanih statističkih podataka, naročito ekonomskih i poljoprivrednih. Prikupljanje podataka je usavršeno, a statistički metodi usaglašeni između državne i entitetskih statističkih instituta. Pripreme za novi popis stanovništva su daleko odmakle.
- *Integrirano upravljanje granicama, azil i migracije:* Vizne liste su u skladu sa listama EU, a funkcionišu efikasne procedure za izdavanje viza. Strategija za integrirano upravljanje granicama, politike azila i migracija primjenjuju se u skladu sa pravnim tekovinama EU. Ispunjeni su uslovi za liberalizaciju viznog režima.
- *Borba protiv pranja novca, droga, organizovanog kriminala, terorizma i korupcije.* Osažene su sposobnosti agencija za provođenje zakona. Ispunjeni su uslovi za liberalizaciju viznog režima.

3.3.1.4. Programi podrške

Ciljevi i izbori

- *Programi u Zajednici:* Podržati učešće u programima Zajednice putem sufinansiranja ulaznih karata i pratećih mjera poput institucionalnog jačanja kapaciteta i obučavanja učesnika.
- *Instrument za pripremu projekata:* Podržati Instrument za pripremu projekata kako bi se poboljšalo planiranje, programiranje i provođenje IPA-e, te podržao bezbolan proces integracije u EU.

Očekivani rezultati i pokazatelji

- *Programi u Zajednici:* Ostvaren je administrativni i institucionalni kapacitet za učestvovanje u velikom broju programa u Zajednici pa Bosna i Hercegovina učestvuje u tim programima.
- *Instrument za pripremu projekata:* Vlasti mogu pripremiti kvalitetne prijedloge projekata i tendersku dokumentaciju.
- Aktivnosti podrške

Ciljevi i izbori

- *Informisanost o EU:* Podrška programima koji su usmjereni tome da akteri iz javnosti, civilnog društva i vlade i dalje pružaju podršku pristupu Evropskoj uniji tako što će se pružiti komunikacijska stručna pomoć i podržati uspostavljeni Evropski komunikacijski centri širom zemlje.

Očekivani rezultati i pokazatelji

- *Informisanost o EU:* Organizovane su informativne kampanje usmjerene ka javnosti, sredstvima informisanja i drugim multiplikatorima. Bolje je umrežavanje i

koordinacija između EU info centara, NVO i drugih aktera, a intenzivnije je i korištenje Euro info centara.

Svi programi prema komponenti pomoći u tranziciji i jačanje kapaciteta biće predmet privremene i/ili *ex post* ocjene. Komisija planira da 2008. preispita donatorsku koordinaciju kako bi identifikovala najbolju praksu i pouke, a ocjenjivaće postavku, kvalitet i rezultate intervencija u Bosni i Hercegovini.

Komisija planira srednjoročnu evaluaciju IPA komponente I, evaluaciju balansiranja potreba socio-ekonomskog razvoja i integracije, te evaluaciju provođenja Uredbe o IPA-i u 2009. i 2010. godine.

Komisija može preduzeti svaki postupak koji smatra potrebnim za praćenje datih programa. Komisija je odredila godišnji sastanak za praćenje IPA radi zajedničkih pregleda aktivnosti finansijske pomoći u koji su uključeni i predstavnici države korisnice. Izabrani projekti su predmet redovnog praćenja rezultata.

3.3.2. *Komponenta II – Prekogranična saradnja*

3.3.2.1. Tekući programi prema IPA komponenti II za prekograničnu saradnju

Prekogranična saradnja između IPA država: Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine

Višegodišnje prekogranične programe između Bosne i Hercegovine i Hrvatske, Srbije i Crne Gore zajednički su donijele vlasti navedenih država između decembra 2006. i maja 2007. Prijedlozi za finansiranje za prvu godinu 2007. usvojeni su odlukom Komisije decembra 2007. Cilj programa je približavanje ljudi, zajednica i ekonomija graničnih oblasti kako bi se zajednički razvile oblasti saradnje, uz upotrebu ljudskih, kulturnih i ekonomskih resursa. Sveukupni cilj je da se stimuliše ekonomija, da se njeguje održivi razvoj i smanji relativna izolovanost pograničnih oblasti.

IPA Jadranski prekogranični program

Bosna i Hercegovina učestvuje u IPA Jadranskom prekograničnom programu zajedno sa Italijom, Slovenijom, Grčkom, Hrvatskom, Albanijom, Crnom Gorom i Srbijom. Odluka o finansiranju za početni period 2007-2009. usvojena je Odlukom Komisije marta 2008. godine. Globalni cilj ovog programa je jačanje održivog razvoja jadranskog regiona.

ERDF Transnacionalni program „Jugoistočne Evrope“ i „Mediterrana“

Bosna i Hercegovina učestvuje u ERDF Transnacionalnom programu „Jugoistočne Evrope“ shodno cilju evropske teritorijalne saradnje strukturalnih fondova 2007-2013. Finansijski prijedlog za prvu godinu 2007. usvojen je Odlukom Komisije decembra 2007. godine.

Od 2008. Bosna i Hercegovina će učestvovati i u Mediteranskom transnacionalnom programu. ERDF Mediteranski program je novi transnacionalni program saradnje koji za cilj ima stimulisanje saradnje između mediteranskih regija u devet država članica EU, odnosno: Kipru, Španiji, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Malti, Portugaliji, Velikoj Britaniji, Sloveniji, kao i u dvije države kandidata/potencijalna kandidata, Hrvatskoj i Crnoj Gori. Ovaj program je usredsređen na njegovanje konkurentnosti programske oblasti uz garantovanje održivog rasta i zapošljavanja i održivog razvoja.

Svrha učestvovanja Bosne i Hercegovine u ova dva programa je podrška za učešće u zajedničkim transnacionalnim aktivnostima saradnje sa partnerima iz država članica EU, kao i upoznavanje države sa teritorijalnom saradnjom prema Strukturalnim fondovima EU.

3.3.2.2. Prioriteti

Prekogranična saradnja između država iz IPA-e: Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine

Programi prekogranične saradnje između Bosne i Hercegovine i Hrvatske, Srbije i Crne Gore koncentrisani su na sljedeće oblasti: (1) ekonomski razvoj s akcentom na turizam, podrški MSP i ruralnom razvoju; (2) razvoj zaštite okoline i promovisanje održivog upravljanja prirodnim resursima; (3) socijalni razvoj s ciljem poboljšanja socijalne kohezije i promovisanje kulturne razmjene.

IPA Jadranski prekogranični program

IPA Jadranski prekogranični program identifikuje prioritete u oblastima ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje, prirodnih i kulturnih resursa, te pristupačnosti i umrežavanja.

ERDF Transnacionalni program „Jugoistočne Evrope“ i „Mediterrana“

ERDR programi „Jugoistočne Evrope“ i „Mediterrana“ za cilj imaju uspostavljanje i razvoj transnacionalne saradnje u oblastima inovacija, zaštite životne sredine, pristupačnosti i održivosti urbanog razvoja.

Tabela 3: Indikativna finansijska raspodjela:

	2008	2009	2010	2008-2010
Prekogranična saradnja sa Hrvatskom	1.000.000	1.000.000	1.000.000	3.000.000
Prekogranična saradnja sa Crnom Gorom	500.000	500.000	500.000	1.500.000
Prekogranična saradnja sa Srbijom	700.000	700.000	700.000	2.100.000
Prekogranična saradnja Jadran	2.239.137	2.447.544	2.496.495	7.183.176
ERDF SEE	406.080	460.202	460.202	1.326.484
ERDF MED	100.000	100.000	100.000	300.000
Ukupno	4.945.217	5.207.746	5.256.697	15.490.660

3.3.2.3. Rezultati

Očekivani rezultati prekogranične saradnje između država iz IPA-e su: (1) raznovrsni turistički proizvodi i usluge i njihov zajednički marketing; usavršene sposobnosti zaposlenih u turizmu, poljoprivredi i malim i srednjim preduzećima; poslovne, istraživačke i obrazovne mreže; (2) održiva upotreba prirodnih resursa; studije i informativne kampanje o zaštiti životne sredine, jači kapaciteti za zaštitu životne sredine; (3) bolje mreže između ljudi u oblasti školstva, zdravstvene zaštite, kulture i sporta i bolja komunikacija.

Očekivani rezultati IPA Jadranske prekogranične saradnje su: (1) ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja: razvijene i usavršene zajedničke istraživačke aktivnosti; uspostavljene mreže između preduzetničkih, akademskih, obrazovnih i istraživačkih sektora; jača konkurentnost i inovativni kapacitet; bolje poznavanje jadranske oblasti. (2) Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika: upotrebljava se zajedničko saniranje i prevencija rizika za zaštitu morske i priobalne oblasti; više obnovljive energije; upravljanje prirodnim i kulturnim resursima je poboljšano; viši je kvalitet turističkih destinacija. (3) Pristupačnost i mreže: sistemi luka i aerodroma razvijeni, a usluge povezane; održive saobraćajne usluge promovisane; komunikacijske i informatičke mreže razvijene i osiguran pristup.

Očekivani rezultati saradnje u ERDF „Jugoistočnoj Evropi“ i „Mediteranu“ su (1) inovacija: uspostavljene naučno-tehnološke mreže; ostvaren pristup naučnom znanju i prenosu tehnologija. (2) Zaštita životne sredine: uspostavljena zaštita voda, poboljšana energetska efikasnost, utvrđena prevencija rizika od požara, suše i poplava; unaprijeđena pomorska sigurnost; veća zaštita prirodne baštine. (3) Pristupačnost: kvalitet i pristupačnost usluga saobraćaja i telekomunikacija poboljšani; privlače se ulaganja u transevropske mreže; interoperativnost državnih i regionalnih sistema proširena. (4) Urbani razvoj: uspostavljene mreže i poboljšane veze između urbanog i ruralnog; kulturna baština očuvana i promovisana; strategijska integracija zona razvoja na transnacionalnoj osnovi.

Prekogranični programi među državama korisnicama biće predmetom *ex ante* kontrole pod odgovornošću Komisije. Komisija može preduzeti svaki postupak koji smatra potrebnim za praćenje dotičnih programa. Komisija je odredila godišnji sastanak za praćenje IPA-e radi zajedničkih pregleda aktivnosti finansijske pomoći u koji su uključeni i predstavnici države korisnice. Izabrani projekti su predmet redovnog praćenja rezultata.

U prekograničnim programima u kojima učestvuju države korisnice i države članice, učesnice zajednički izvode *ex ante* kontrolu kojom se pokriva svaki prekogranični program. Komisija može preduzeti svaki postupak koji smatra potrebnim za praćenje datih programa.

4. PRILOG 1 – INDIKATIVNA RASPODJELA ZA GLAVNE OBLASTI INTERVENCIJA U PERIODU 2008-2010

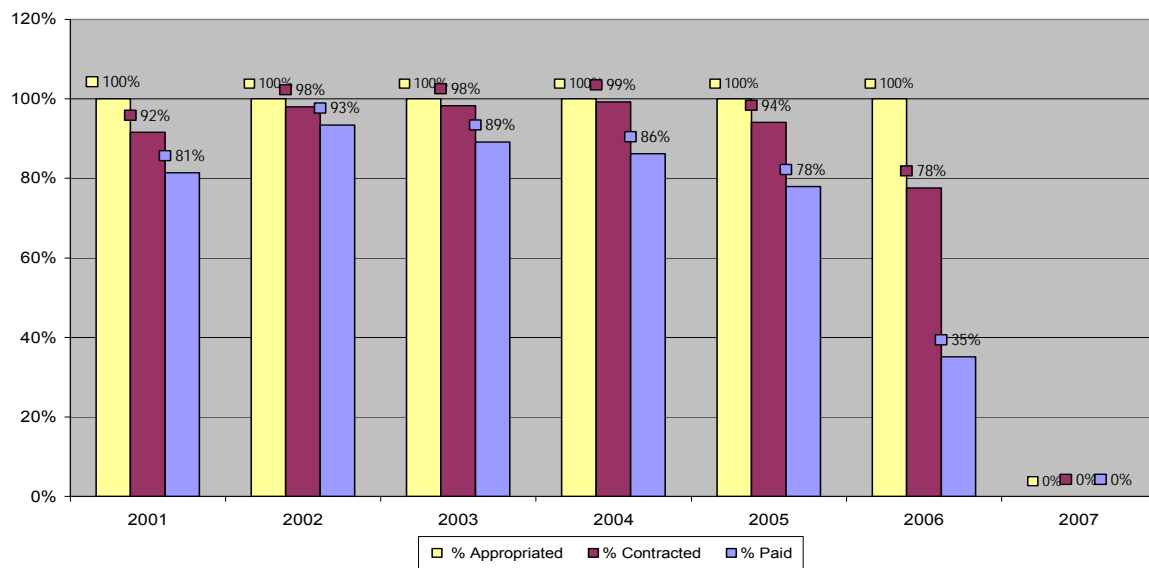
INDIKATIVNA RASPODJELA ZA GLAVNE OBLASTI INTERVENCIJA U PERIODU 2008-2010	
Bosna i Hercegovina	
Komponenta I (Pomoć u tranziciji i jačanju institucija)	
Politički preduslovi	30 – 40 %
Ekonomski preduslovi	25 – 30 %
Evropski standardi	35 – 45 %
Komponenta II (Prekogranična saradnja)	
Prekogranična saradnja sa Hrvatskom	19 %
Prekogranična saradnja sa Crnom Gorom	10 %
Prekogranična saradnja sa Srbijom	14 %
Prekogranična saradnja Jadran	46 %
ERDF SEE	9 %
ERDF MED	2 %

5. PRILOG 2 – PREGLED EU CARD I IPA POMOĆI

	2001-2007
Politički kriterijumi	
Socijalno uključenje i povratak	96.68 M€
Vladavina prava	96.28 M€
Reforma javne uprave	48.05 M€
Civilno društvo i mediji	13.30 M€
Ekonomski kriterijumi	
Obrazovanje i zapošljavanje	28.70 M€
Ekonomski razvoj	53.00 M€
Socijalna politika	4.00 M€
Sposobnost da preuzme obaveze koje proističu iz članstva	
Unutrašnje tržište	27.84 M€
Sektorska politika	34.20 M€
Carine i oporezivanje	49.50 M€
Programi u Zajednici	1.00 M€
Ostalo	3.30 M€
Ukupna raspodjela	455.85 M€

6. PRILOG 3 – STOPE UGOVARANJA I ISPLAĆIVANJA PREMA TEKUĆIM PROGRAMIMA

Contracting and disbursement rates 2001 - 2007

7. PRILOG 4 – PITANJA KOJA SE PREPLIĆU

Glavna pitanja koja se prepliću u Bosni i Hercegovini, a koja treba razmotriti, su sljedeća:

Civilno društvo će podržati Evropski instrument za ljudska prava i demokratiju i finansijski okvir IPA-e. Civilnim društvom se smatraju organizacije poslodavaca, sindikati, udruženja lokalnih samouprava, kao i nevladine organizacije, itd.

Sve investicije se obavljaju u skladu sa relevantnim zakonima Zajednice u odnosu na zaštitu životne sredine. Naročito, procedure za utvrđivanje uticaja na životnu sredinu postavljene u direktivi EIA u potpunosti će se primjenivati na sve investicione projekte, a ukoliko postoji vjerovatnoća da će projekat uticati na mjesta od značaja za očuvanje prirode, mora se obaviti odgovarajuća ocjena očuvanja prirode, ekvivalentna ocjeni koja je predviđena članom 6 Direktive o habitatu. Biće zagarantovana primjena Evropskih principa za zaštitu životne sredine.

Ravnopravne mogućnosti i nediskriminacija poštovaće se u pogledu pola kao i manjina u fazi programiranja i provođenja, naročito kada su u pitanju programi ekonomske podrške.

Štaviše, **briga o manjinama** će se odražavati u svim aktivnostima programiranim prema IPA, naročito kada su u pitanju javne usluge, zakonodavna pitanja i ekonomski razvoj.

Konkretni akcioni instrumenti za **dobro upravljanje**, s naročitom pažnjom usmjerenom na **borbu protiv korupcije**, biće uvršteni na horizontalnoj bazi.